

СЕКЦІЯ 3

ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ КУЛЬТУРИ ТА КУЛЬТУРОВИМІРНІСТЬ ЛЮДИНИ

Ірина Висоцька

студентка спеціальності «Агроінженерія»,
освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Завадська І.М.**

к.і.н., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПРОБЛЕМА ПАРАДИГМИ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Культурна сфера є важливою складовою української соціальної системи. Метою нашої роботи є аналіз ролі культурної сфери в реалізації реформ, визначення пріоритетів культурної політики в стратегії модернізації суспільства. Під культурною політикою пропонується розуміти діяльність щодо збереження, розвитку та розповсюдження культурного надбання, а також підтримку функціонування закладів та організацій, котрі належать до сфери культури.

Упродовж 22-х років державної незалежності в полі зору українських політиків здебільшого перебували питання трансформації економіки, управлінських відносин і правової сфери, тоді як культурній галузі не надавалося пріоритетного значення. Водночас немає вагомих підстав стверджувати, що політика модернізації досягла успіху. Для нинішнього українського суспільства є характерними такі явища, як бідність, збільшення олігархізації економіки, корупція, деіндустріалізація.

Одна з причин невдач модернізації українського суспільства полягає в тому, що не приділялось належної уваги необхідності реформувати культурну

політику. Наявна державна культурна політика не змогла сформувати в громадській свідомості відповідні установки на інноваційний розвиток. Неуважне ставлення до проблем культурного розвитку призвело до виникнення так званого феномену культурної пастки, в яку потрапили стратегії модернізації українського суспільства. Зміст цього феномену полягає в тому, що без уваги до змін у культурній сфері неможливі успішні трансформації в суспільстві. Культурна пастка – це ситуація, коли згубні й зужиті ціннісні установки стають стійкими нормами життя, котрі роблять будь-яку стратегію модернізації неефективною.

Динамічний розвиток культури має ключове значення для успішної модернізації України. Потрібно відмовитися від помилкової точки зору, що успіх реформ лежить тільки в економічній та соціальній площині. Успішною трансформація може бути тільки тоді, коли супроводжується ефективною політикою держави в духовній і культурній сфері.

Актуальність визначення пріоритетів культурної політики в стратегії модернізації суспільства полягає у необхідності забезпечити розвиток креативного потенціалу нації, створити умови для формування творчого середовища та нових форм суспільної організації.

В українському суспільстві існує неабиякий потенціал лояльного ставлення до модернізації. Такий висновок можна зробити, зокрема, на підставі результатів дослідження поведінкових стратегій населення, які поділяються на стратегії опанування (прагнення активно вирішувати життєві проблеми), пристосування та уникання (втеча від проблем). Як показують дослідження Інституту соціології НАН України, група зі стратегією опанування становить 16 % респондентів, пристосування – 27%, уникання – 32% і 25% – із не визначеною життєвою стратегією [1]. При цьому умовна група тих респондентів, хто опановує ситуацію, між 2003-м і 2007-м роками, зросла вдвічі (від 8% до 16%) і потім кількісно майже не змінилася. Доволі великий відсоток людей, котрі

дотримуються активної життєвої стратегії, доводить, що в українському суспільстві зберігається досить міцний реформаторський потенціал. Ці люди готові до активної діяльності та вирішення життєвих проблем. Вони є потенційними прихильниками ідеології модернізації суспільства.

У вітчизняній науковій літературі відмічаються такі проблеми визначення стратегічних орієнтирів культурної політики як ціннісного фундаменту реформ.

По-перше, необхідно вказати на фундаментальну проблему, яка зберігає актуальність упродовж всіх років державної незалежності, – кризу ідентичності. Завдання полягає в тому, щоб проект культурної політики був здатний інтегрувати широке коло ментальних феноменів: етичні норми, світоглядні установки, політичні цілі, релігійну апологетику, які стали б засадами для ідентичності української нації в сучасному глобалізованому світі.

По-друге, важливим напрямом культурної політики є внесення змін у ціннісні установки суспільної свідомості. Упродовж останніх десятиріч у суспільній свідомості стверджувалися, зазвичай, споживацькі цінності. За умов незавершеності національно-державної ідентичності набувають популярності установки, що привнесені ззовні засобами масової комунікації. Як правило, ці установки створені зарубіжною індустрією масової культури і спрямовані на підтримку споживацького світогляду. Культурна і гуманітарна практика дотепер не змогли ефективно протистояти зазначеним негативним тенденціям.

По-третє, необхідною складовою реформ має бути розвиток інноваційної культури. Специфікою цього типу культури є те, що вона визнає базовими цінностями процес оновлення суспільства і творчу самореалізацію особистості. Смысл цього типу культури полягає в тому, що розвиток і нововведення визнаються базовими цінностями у самосвідомості людини.

Нині Україна фактично позбавлена тих засобів, які могли б дати поштовх у межах традиційної парадигми модернізації. Вже не достатньо, щоб успіх реформ пов'язувався винятково зі збільшенням кількісних соціально-

економічних показників. Успішна модернізація України можлива в умовах, коли ініціаторам реформ вдасться вийти із описаної вище «культурної пастки» і сконцентрувати увагу на проблемах розвитку інноваційної культури.

Отже, для прихильників політики реформ актуальною є підтримка тих сфер культури, які здатні впливати на розвиток економіки й управління. У цьому контексті інноваційну культуру можна розглядати як важливий ціннісний ресурс суспільства.

По-четверте, складовою культурної політики як ціннісного фундаменту реформ є завдання забезпечення взаємозв'язку інноваційної та національної культури. Інновації часто суперечать традиціям, позаяк вони спрямовані на руйнування усталених моделей суспільних відносин та способу життя.

Історія дає чимало прикладів успішного вирішення цієї складної проблеми. Зокрема, в цьому плані корисним є досвід Японії, де національні традиції, котрі ретельно зберігаються, допомагали швидкому технологічному прогресу.

Доводиться констатувати, що українське управлінське, бізнесове та політичне середовище є інертним і таким, що дуже важко сприймає новації. Позаяк на новому етапі розвитку суспільства в XXI ст. головну роль відіграватимуть інтелектуальні та культурні індустрії.

В процесі дослідження цієї теми ми прийшли до таких висновків.

Державна культурна політика реалізується без чітко визначених пріоритетів, які б відповідали викликам XXI століття. Сфера культури фінансується згідно «залишкового» принципу як державними, так і місцевими бюджетами. У проектах модернізації українського суспільства культурній сфері не надається належної уваги.

Критеріями ефективності застосування принципів інноваційної діяльності до сфери культури повинно бути, передусім, зростання конкурентоспроможності українського культурного продукту та закладів культури у порівнянні із зарубіжними. Цього можна досягти за рахунок

використання у роботі закладів культури новітніх інноваційних, зокрема інформаційних технологій.

Перелік використаних джерел

1. Проблемы и перспективы инновационного развития экономики: Материалы Десятой междунар. науч.-практ. конф. по инновационной деятельности (Алушта, 12–16 сентября 2005 г.). – Киев: Феникс, 2006. – 328 с. [Електронний ресурс].
2. Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері. (Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2012 р. №691-р).
3. Проект Концепції Державної цільової програми інноваційного розвитку української культури на 2009–2013 роки / Міністерство культури України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/129791>

Вадим Гладкий

студент спеціальності «Професійна освіта»,

освітній ступінь «бакалавр»

Науковий керівник: **Чухно Л.А.**

к.п.н, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Подільський державний аграрно-технічний університет,

м. Кам'янець-Подільський

ДО ПИТАННЯ ПРО НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ

ТРАДИЦІЇ У КОНТЕКСТІ ОСВІТИ

Питання ваги «національної» та «культурної» компонент при формуванні системи освіти будь-якої країни, впливу культурно-історичних традицій на її функціонування, зміст та організацію навчання піднімалося такими вченими, як О. Бондаревська, К. Давлєтшин, В. Руденко, Н. Воробйов, О. Новакова та ін. [1–4].

Виходячи із праць та позицій О. Бондаревської, К. Давлєтшина, В. Руденко [1–3] щодо цієї проблеми, можна зробити висновок, що сьогодні все частіше звучить думка про те, що національні та культурні традиції будь-якої країни певною мірою відбиваються і на її освіті, і що освітні процеси слід розглядати в контексті сформованих віками усталених звичаїв та правил.